

BREAKING THE TABOO

De draagkracht van professionele gezondheids- en welzijnswerkers versterken om mis(be)handeling van oudere vrouwen in familiekring te bestrijden.

AANBEVELINGEN

ALGEMENE ACHTERGROND

Het project 'Breaking the taboo' werd uitgewerkt van 2007 tot 2009 binnen het Daphne II programma van de Europese Commissie. Het project werd gecoördineerd door het Oostenrijkse Rode Kruis en uitgevoerd door partners in Oostenrijk, België, Finland, Frankrijk, Duitsland, Italië, Polen en Portugal. De hieropvolgende aanbevelingen zijn gebaseerd op literatuuranalyse, interviews met gezondheids- en welzijnswerkers in vier landen, een enquête bij gezondheids- en welzijnsorganisaties, een internationale expertenbijeenkomst en meerdere workshops met professionelen uit het werkveld.

Het 'Breaking the taboo' project focuste in het bijzonder op vrouwen om diverse redenen. Omwille van de hogere levensverwachting is de kans groter dat vrouwen hulpbehoevend worden. Ook vertegenwoordigen zij zelf de grootste groep verzorgers. Een ander gegeven is dat vrouwen vaker slachtoffer van huiselijk geweld zijn, zowel op jongere als op oudere leeftijd.

Hoewel geweld tegen ouderen als een uitdrukking van leeftijdsdiscriminatie kan worden beschouwd, constateren we dat niet enkel leeftijd en geslacht, maar ook de ethnische en culturele achtergrond een belangrijke rol spelen in de vormen en de perceptie van gewelddadig gedrag.

Met deze aspecten dient rekening gehouden te worden wanneer organisatorische en beleidsmatige maatregelen gepland en geïmplementeerd worden.

AANBEVOLEN STRATEGIEËN OP ORGANISATORISCH VLAK

- **Het ontwikkelen van duidelijke organisatorische richtlijnen**

Veel gezondheids- en sociale organisaties die deelgenomen hebben aan de enquête beschikken niet over duidelijke organisatorische procedures hoe om te gaan met geweld tegen oudere vrouwen. Duidelijke standaarden en richtlijnen helpen de medewerkers om stresssituaties aan te kunnen en te handelen op een adequate manier. Slechts op die manier kan de organisatie in z'n geheel doeltreffende en efficiënte hulp aan slachtoffers verlenen. Algemeen gesproken zouden organisaties, die met ouderen werken, dergelijke standaarden en procedures moeten schrijven en medewerkers aanduiden die specifiek geschoold zijn in dergelijke gevallen om als verantwoordelijke contactpersoon op te treden.

- **Training en opleiding voor hulpverleners**

Organisaties die hulp en bijstand aan oudere vrouwen verlenen, moeten training en opleiding voor hun medewerkers voorzien, dit met betrekking tot geweld gerelateerde problemen die kunnen optreden in hun werkterrein. Het begrijpen van de omvang van het probleem en het zoeken naar manieren om het risico op mis(be)handeling van ouderen te beperken, vergt continue opleiding en vorming om expertise en holistisch denken te waarborgen. Gezien de perspectieven voor medewerkers en verantwoordelijken verschillend blijken te zijn, is het noodzakelijk deze verschillen te benadrukken in opleidingen en bewustmakende activiteiten. Oudere verantwoordelijken die jongere collega's opleiden, is een goed insteek in deze context. Het is eveneens belangrijk om vrijwilligers en professionals samen te brengen en het interdisciplinair uitwisselen van informatie bij deze opleidingen aan te moedigen.

- **Geschikte werkomstandigheden waarborgen**

Om in een vroeg stadium mis(be)handeling van oudere vrouwen te herkennen en te voorkomen, moeten de professionals onmiskenbaar over voldoende tijd en doeltreffende omkadering beschikken om de problemen te kunnen opmerken en te ageren. Daarom is het noodzakelijk om werkomstandigheden te creëren waarbij de professionals discreet kunnen omgaan met delicate situaties, bijvoorbeeld door regelmatige teamvergaderingen of niet-directieve gesprekstechnieken te voorzien.

- **Multidisciplinaire medewerking en communicatie mogelijk maken**

Er is een noodzaak om de medewerking en de uitwisseling tussen organisaties en professionals in de gezondheids- en sociale sector te verbeteren, zo ook bij organisaties die werken in het kader van slachtofferhulp en/of hulp aan daders. Het ontwikkelen en ondersteunen van multidisciplinaire teams met vrijwilligers, gespecialiseerde professionals zoals sociale werkers, psychiaters, huisdokters, verpleegsters en vertegenwoordigers van verschillende organisaties in alle deelnemende landen is belangrijk.

AANBEVOLEN STRATEGIEËN OP BELEIDSMATIG VLAK

- **Verhoogde bewustmaking**

Het project heeft getoond, dat 'het taboe doorbreken' en het op gang brengen van publieke discussies over dit onderwerp belangrijke stappen zijn om de situatie van "verborgen" slachtoffers en daders te verbeteren. Dit kan gerealiseerd worden door meerdere algemene activiteiten die de bewustmaking verhogen en door campagnes tot het voorkomen van geweld. Dit kan gebeuren via de massa media, internet, ouderenverenigingen, universiteiten voor de 3de leeftijd, zelfhulpgroepen, en door het aanmoedigen van participatie van ouderen in opleidingsprogramma's georganiseerd door lokale besturen.

- **Preventie en vroegtijdige detectie aanmoedigen**

Huisbezoeken, dagverzorgingscentra, psychologische/therapeutische ondersteuning en systematische schooling van familiale hulpverleners zijn cruciale initiatieven om geweld bij hulpbehoevenden te voorkomen. Dergelijke proactieve en preventieve diensten moeten verder worden ontwikkeld en uitgebreid.

Systematische vroegtijdige detectie door professionals in gezondheids- en sociale diensten in woon- en zorgcentra alsook routine onderzoeken in ziekenhuizen en bij de huisarts moeten adequate beoordelingsmethoden omvatten. Preventieve huisbezoeken door gespecialiseerde verplegers of sociale werkers zijn een goed middel, in het bijzonder om eenzamen in beeld te krijgen. De algemene aanpak van deze activiteiten moet tot doel hebben om een sfeer van vertrouwen en medewerking te creëren, veeleer dan te controleren.

- **Netwerk initiatieven ondersteunen**

Het uitwisselen van ervaringen en samenwerking, in het bijzonder binnen de gebieden van gezondheidszorg, slachtofferhulp en het werken met daders, moet ondersteund worden. De publieke autoriteiten – in het bijzonder op lokaal vlak – kunnen hiertoe bijdragen door het aanbieden van gemeenschappelijke platformen en samenwerkingsinitiatieven.

- **Doeltreffende structuren creëren**

De huidige middelen en interventiemogelijkheden om huiselijk geweld te bestrijden zijn niet altijd toepasbaar op oudere vrouwen. Zo zijn bijvoorbeeld vluchthuizen voor vrouwen gewoonlijk niet aangepast aan oudere of minder valide vrouwen. Slachtoffers moeten dus vaak elders onderdak zoeken, hoofdzakelijk in verpleeginstellingen, die op hun beurt ook niet voorbereid zijn om slachtoffers van mis(be)handeling op te nemen. Er moet een debat opgestart worden over flexibele en innovatieve oplossingen voor dit dilemma. De mogelijkheden moeten onderzocht worden of vrouwenvluchthuizen kunnen aangepast worden aan de behoeften van oudere vrouwen, of speciale dienstverlening voor oudere vrouwen in verpleeginstellingen mogelijk is, of moet er gezocht worden naar alternatieve vormen van huisvesting voor oudere slachtoffers. Een nationaal actieplan tegen geweld op oudere vrouwen moet er dringend voor zorgen dat doeltreffende tussenkomsten voor oudere vrouwen in informele zorgcontext ontwikkeld en geïmplementeerd worden.

- **Het wettelijke kader verbeteren**

Hoewel wettelijke maatregelen betreffende geweld tegen vrouwen bestaan in alle lidstaten van de EU, zijn ze weinig op maat van oudere vrouwen die geconfronteerd worden met ouderenmis(be)handeling. Dus is het noodzakelijk het wettelijk kader aan te passen om de oudere slachtoffers van geweld beter te ondersteunen. Dit moet hand in hand gaan met het ontwikkelen van adequate zorgstructuren.

- **Verder onderzoek aanmoedigen**

Gedurende de uitvoering van het project werd duidelijk dat er veel informatie ontbreekt over mishandeling van oudere vrouwen binnen familiale kring en de mechanismen bij gezondheids- en sociale werkers die hiermee om moeten gaan. Verder ontbreekt het aan gedetailleerde informatie over de toegankelijkheid van de bestaande interventiediensten voor ouderen en of ze werkelijk voldoen aan de behoeften van oudere vrouwen. Kwalitatief en kwantitatief onderzoek is nodig om de richtlijnen op dit gebied te verbeteren.

- **Continue subsidiëring waarborgen.**

Geweld tegen oudere vrouwen bedreigt de sociale samenhang in de Europese lidstaten. Om doeltreffende strategieën te ontwikkelen, zijn een politiek en financieel engagement noodzakelijk zodat bovenvermelde activiteiten kunnen uitgevoerd worden en zodat de substantiële kosten, die huiselijk geweld genereren binnen de gehele samenleving, kunnen worden teruggedrongen.

VOLGENDE AUTEURS HEBBEN MEEGEWERKT AAN HET BELEIDSDOCUMENT :

AUSTRIA Austrian Red Cross Claudia Gröschel, Charlotte Strümpel, Cornelia Hackl Forschungsinstitut des Roten Kreuzes Erentraud Lehner, Anna Schopf, Barbara Kuss	
BELGIUM LACHESIS, Office of Expertise on Ageing and Gender and Higher Institute for Family Sciences Els Messelis Flemish Reporting Point for Elder Abuse (co-funding organisation) Gerd Callewaert	
FINLAND National Institute for Health and Welfare Minna-Liisa Luoma, Christina Manderbacka	
FRANCE ISIS-France Hannelore Jani Le-Bris	
GERMANY ISIS – Institut für Soziale Infrastruktur Karin Stiehr, Constance Ohms	
ITALY emmeerre S.p.A Piero Lucchin, Barbara Arcari, Kai Leichsenring	
POLAND Jagiellonian University Medical College, Department of Medical Sociology, Chair of Epidemiology and Preventive Medicine Beata Tobiasz-Adamczyk, Barbara Wozniak, Monika Brzyska, Tomasz Ocetkiewicz	
PORTUGAL CESIS – Centro de Estudos para a Intervenção Social Isabel Baptista, Heloísa Perista	

CONTACT: Els Messelis
els.messelis@lachesis.be

Dit project kwam tot stand met steun van de Europese Commissie. Dit beleidsdocument geeft enkel de inzichten van de auteurs weer. De Commissie kan niet verantwoordelijk gesteld worden voor elk verder gebruik van informatie uit het beleidsdocument.